

PIONIERSREIS OF EREDIENST EERST?

Over hoe je met een pioniersplek van start kunt gaan

Versie 26 mei 2016

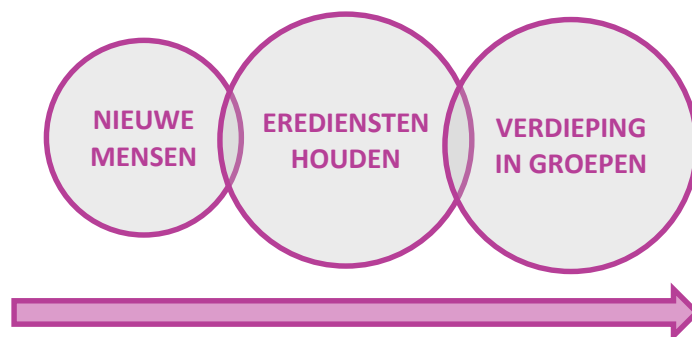
Stel dat je een team hebt dat wil pionieren. En stel dat een kerk jouw team wil steunen. En je weet ongeveer welke mensen je op het oog hebt. Hoe begin je dan? Start je met erediensten? Wellicht tweewekelijks of maandelijks? Of doe je iets anders? Hoe start je een pioniersplek eigenlijk? Dit artikel helpt je om af te wegen hoe je van start gaat.

We kijken in dit artikel naar twee manieren om een pioniersplek van start te laten gaan. De ene manier is 'eredienst eerst' en de andere noemen we 'de pioniersreis'. We zeggen het maar vooraf: in dit artikel versimpelen we; de praktijk is complexer en combinaties zijn mogelijk.

EREDIENST EERST

In de benadering met 'eredienst eerst' zijn – zoals de naam al doet vermoeden – erediensten belangrijk. Daarmee begin je, en dat is de activiteit waardoor nieuwkomers kunnen kennismaken met de mensen van de pioniersplek. Samen zingen heeft dan een centrale plaats en mogelijk is er ook een preek. Gezien de traditie van de kerk met allerlei erediensten is het niet vreemd dat veel mensen als eerste hieraan denken als ze nadenken over pionieren.

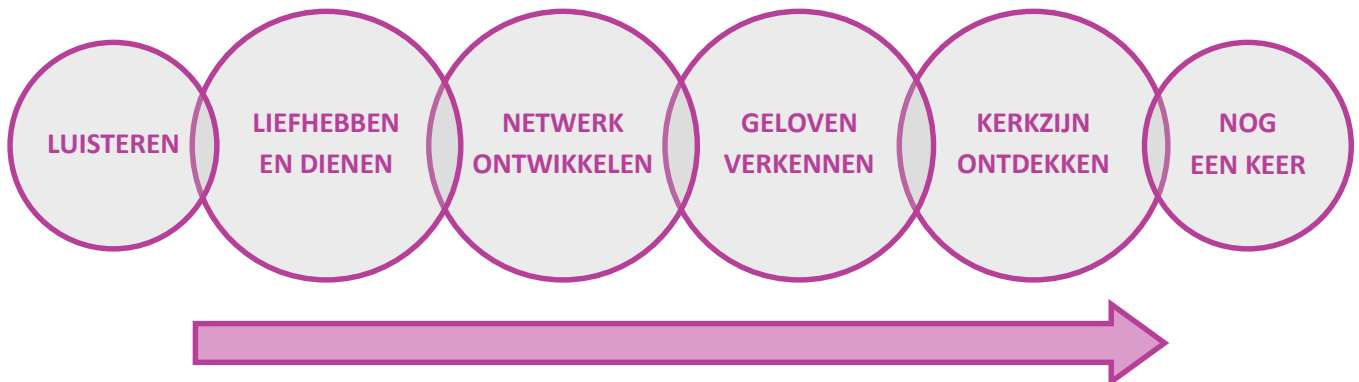
Het starten van erediensten begint vaak met een groep van vijf à twintig mensen die samen alles voorbereiden en uitvoeren. Via hun persoonlijke netwerken en publiciteit nodigen ze mensen uit om naar de erediensten te komen. Zo hopen ze de pioniersplek te starten met een grootte waarbij erediensten passend zijn; zeg dat het streven is dat er minimaal zo'n vijftig mensen bij zijn.

Vanuit erediensten ontstaat er na verloop van tijd vaak een behoefte aan verdieping, zowel op relationeel vlak als op dat van geloofsgroei. Als snel komen er dan kleine groepen in beeld – ook wel kringen, groepgroepen of cellen genoemd.

DE PIONIERSREIS

Er is een alternatief. Als je een pioniersplek start via de benadering van 'de pioniersreis' is vooraf nog open welke plek erediensten krijgen. Überhaupt ligt open of erediensten een rol gaan spelen...

Het proces rond de pioniersreis oogt lineair, de praktijk is complexer. Verschillende processen overlappen elkaar, en dat je een volgende stap zet betekent niet dat je stopt met wat voorafging. Deze pioniersreis is geen mal waar je precies zo doorheen moet, maar een hulpmiddel om je onderweg te oriënteren. Het is niet zo dat een cirkel alleen een opstapje is om bij de volgende te komen, elk deel van de reis heeft z'n eigen waarde.

De pioniersreis begint met **luisteren**. Viervoudig luisteren om precies te zijn: 1) luisteren naar de context, 2) luisteren naar God, 3) luisteren naar de kerk in brede zin en 4) luisteren naar elkaar. Luisteren is veel meer dan praktisch marktonderzoek. Het kan eraan bijdragen dat er relaties groeien en dat je echt kunt aansluiten bij mensen. Luisteren is de eerste stap én een liefdevolle basishouding tijdens de rest van de pioniersreis. Er is een artikel beschikbaar over hoe je dit luisteren in de praktijk kunt brengen, met 36 praktische suggesties.

Vanuit het luisteren ontstaat een beeld van waar mensen behoefte aan hebben en hoe het pioniersteam mensen kan **dienen en liefhebben**. Is er eenzaamheid en behoefte aan contact met andere mensen? Is er behoefte aan een plek voor stilte en bezinning? Is er behoefte aan activiteiten voor kinderen? Dienen kan op allerlei manieren: een spelmiddag voor kinderen, bezinningsactiviteiten voor hoogopgeleide yuppen, een moestuin voor moeders, een maaltijdproject, een taal cursus voor migranten of een gespreksgroep in het café voor werkloze mannen. Liefhebben en dienen zijn ook waardevol als er onverhoopt geen vervolgstap zou komen. Want tot liefhebben en dienen zijn we als christenen sowieso geroepen...

Een volgende uitdaging is om een **netwerk te ontwikkelen**, een netwerk van relaties. Als dat ontstaat zijn er niet alleen relaties tussen het pioniersteam en de mensen die gediend worden, maar ook tussen mensen onderling. Mensen ontmoeten elkaar regelmatig en leren elkaar kennen. Wellicht gaan mensen zelfs wat voor elkaar zorgen. Naarmate mensen elkaar vaker ontmoeten zal er sneller een netwerk ontstaan. Samen eten blijkt ook vaak behulpzaam om zo'n netwerk te laten groeien.

Als er relaties groeien gaan mensen ook *jou* leren kennen. Als je laat zien wie je bent, zullen mensen ontdekken dat je christen bent, want dat kleurt je leven in allerlei opzichten. In de praktijk zien we vaak gebeuren dat mensen vragen naar je motivatie om te dienen. Of ze raken geïntrigeerd door

de plek die het christelijk geloof in jouw leven inneemt, bijvoorbeeld omdat je deelt dat je bent geraakt door een Bijbelverhaal, aan een werkvakantie meedoet of omdat mensen vragen waarom je eigenlijk *fair trade* eet. Dat zijn kansen om op een ontspannen manier iets van je geloof te delen. Je kunt mensen vrijblijvend uitnodigen om zich daarin te verdiepen, bijvoorbeeld door met een groepje verhalen over Jezus te lezen. Op dat moment ben je bezig met **navolging verkennen**. Daarbij ga je samen ontdekken wat de relevantie van het evangelie is in deze tijd, op een manier die past bij de mensen die je dient. Ook een starterscursus rond het christelijk geloof kan hierbij helpen.

Als er eenmaal mensen zijn die enthousiast zijn over het christelijk geloof, is ons gebed en onze hoop dat er ruimte is om te **ontdekken wat kerkzijn betekent**. Dat betekent *niet* dat er op zondag een kerkdienst moet zijn, dat lidmaatschap verplicht is of dat er ouderlingen aangesteld worden. Je hoeft niet te kopiëren wat ergens anders gebeurt, maar je gaat samen met je doelgroep verkennen wat het betekent om het christelijk geloof te vieren. Hoe dat vorm krijgt verschilt. Er is veel mogelijk.

Over elk van deze cirkels is een verdiepend artikel beschikbaar, onder andere via de website over pionieren. Kijk daarvoor op: www.protestantsekerk.nl/pionieren.

ROMMELIG PROCES

Het proces rond 'de pioniersreis' oogt eenvoudig, maar de praktijk is rommeliger dan de cirkels suggereren. Het kan bijvoorbeeld heel goed zijn dat een team dat zich richt op 'de pioniersreis' gedurende het proces zelf al kleinschalige bijeenkomsten heeft om met elkaar God te eren en uit de Bijbel te leren, een soort erediensten.

Ondanks de versimpeling kunnen de cirkels houvast geven om te bepalen wat een volgende stap kan zijn. Juist omdat de praktijk vaak onoverzichtelijk is, is dat behulpzaam.

Dit proces is hoopvol en weerbarstig tegelijk. Het vraagt zowel daadkracht als geduld, niet forceren. Pionieren maakt ons afhankelijk, zowel van de mensen die we dienen als van God. Telkens is de vraag: 'Waar gaat de Geest van God voor ons uit?' en 'Hoe kunnen we daarop inspelen?' Het vraagt wijsheid, moed en fijngevoeligheid en om op de goede momenten de goede stappen te zetten.

ONBEKEND GEBIED INTREKKEN

Zonder uit te sluiten dat 'eredienst eerst' soms een wijze aanpak is, stimuleren we pioniersteams meestal om te kiezen voor 'de pioniersreis'. Dat doen we omdat we ons vooral richten op mensen die weinig of niets met de kerk hebben. Tegelijk kan 'eredienst eerst' ook een goede route zijn, bijvoorbeeld voor initiatieven die zich richten op christelijke migranten die kerkloos zijn; deze mensen verwachten nu eenmaal erediensten als het gaat om het christelijk geloof.

Bij het pionieren zal per situatie blijken wat een wijze aanpak is. Er zijn geen blauwdrukken die overal zomaar toegepast kunnen worden. En als er wél een blauwdruk is, dan is het geen pionieren meer. Want pionieren veronderstelt dat we *onbekend* gebied intrekken. We weten ongeveer in welke richting we gaan, maar nog niet op welke manier we daar gaan komen. Ook zal onderweg moeten blijken hoe snel we kunnen gaan. Naarmate mensen verder van de kerk af staan, is er vaak meer tijd nodig om stappen te kunnen zetten. Dat is een kwestie van jaren...

DE AFWEGING MAKEN

Stel dat je wilt beginnen met pionieren. Hoe begin je dan? We vatten kort voor je samen welke zaken je kunt meewegen voordat je een keuze maakt:

EREDIENST EERST	DE PIONIERSREIS
Werkt goed als je al een flink netwerk hebt met mensen die al open staan voor geloven	Geschikt om relaties te laten ontstaan met mensen die weinig of niets met de kerk hebben
Sommige pioniers hebben een talent om te spreken, dat krijgt bij erediensten veel ruimte	Meer aandacht voor afstemming op de context, daardoor meer kans op wezenlijke innovatie
God vereren staat vanaf het begin centraal, geen risico dat het 'slechts' bij diaconale activiteiten blijft	Het evangelie raakt alle aspecten van het leven, dat wordt tastbaarder bij de pioniersreis
Kan zorgen voor snelle groei, waarbij vlot meer mensen meedoen en zelfstandigheid snel haalbaar is	Het theologisch principe van de incarnatie komt in de pioniersreis beter tot uitdrukking
Kan o.a. passend zijn bij christelijke migranten en in gebieden met veel kerkelijke betrokkenheid	Het is makkelijker eerst uit je <i>comfort zone</i> te stappen - door eerst te gaan dienen - en daarna vieringen te organiseren dan andersom

VRAGEN EN REACTIES

Heb je vragen of opmerkingen? Wil je sparren over wat handig is in jouw situatie? Schroom niet om contact op te nemen met iemand van het landelijk team. Je vindt de contactgegevens en meer informatie over pionieren op de website:

www.protestantsekerk.nl/pionieren

Landelijk team pionieren

missionair@protestantsekerk.nl

030 880 1892

Om verder te lezen:

- De brochure rond pionieren van de Protestantse Kerk
- De website www.protestantsekerk.nl/pionieren met artikelen
- 'Being church, doing life' van Michael Moynagh
- Kijk eens rond onder 'Stories' op www.freshexpressions.org.uk

Stevige boeken:

- *Aanrader:* 'Church for every context' van Michael Moynagh
- 'Als een kerk opnieuw begint' van Gerrit Noort, Stefan Paas e.a.
- 'Centrum-kerk' van Tim Keller
- 'Anders verder' van René de Reuver